

УДК 338.27

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ОМЕЛАЄНКО Н. М.

кандидат економічних наук

Харків

Рішення найважливіших соціально-економічних завдань у сучасних умовах багато в чому залежить від обраної стратегії на тривалу перспективу. Тому роль перспективного планування, а у зв'язку із цим і прогнозування, різко зростає. При цьому до розроблювальних прогнозів пред'являються наступні вимоги: вони повинні бути науково обґрунтованими, своєчасними й надійними. На стадії розробки плану стратегічного розвитку підприємства головними функціями прогнозування є наступні: виявлення й аналіз сформованих закономірностей і тенденцій економічного розвитку; оцінка дії цих тенденцій у майбутньому з обліком позитивних і негативних наслідків; передбачення нових економічних ситуацій розвитку на базі інноваційних процесів.

Поряд з використанням прогнозів для розробки стратегії, їх використовують також для оцінки реалістичності складання планів, так і для оцінки наслідку вже ухвалених рішень. Варто пам'ятати, що ці наслідки можуть виходити в часі далеко за межі планового періоду.

При розробці планів на перспективу, які базуються на вчасно зроблених прогнозах, варто враховувати фактор невизначеності. Необхідність обліку цього фактора пояснюється наявністю впливу як об'єктивних і суб'єктивних факторів, так внутрішніх і зовнішніх. В остаточному підсумку це може приводити до розбіжності поставлених цілей і результатів роботи. Одна із причин розбіжності, що число розроблювачів у багато разів менше числа учасників реалізації стратегічної програми. Також треба враховувати, що прогноз не пов'язаний з конкретним ухваленням рішення та не передбачає активного впливу на майбутнє. Тому деякі дослідники вважають, що це надає деяку пасивність прогнозу з однієї сторони й більший ступінь об'єктивності, що дозволяє використовувати прогнозування на будь-яких рівнях планування.

Звідси поділяти прогнози на активні і пасивні невірно бо є результатом змішування поняття «план» і «прогноз». Варто пам'ятати, що прогнозування не означає конкретну стратегію на майбутнє. Цим займається планування, як і вибором оптимального варіанта розвитку. Прогнози ж лише дозволяють аналізувати варіанти розвитку, виступаючи при цьому в ролі гіпотези найбільш імовірного стану розвитку в майбутньому. На базі таких гіпотез складаються планові завдання на перспективу. Існує так само розходження в методах і моделях планування й прогнозування. Методи й моделі планування – це методи й моделі прийняття рішень, а прогнозування – це гіпотеза, що носить імовірнісний характер. Таким чином, метою прогнозування є оцінка сьогоdnішнього стану, а також проорокування основних напрямків розвитку підприємства в майбутньому, завданням же планування – розробка конкретних заходів щодо досягнення вже поставлених цілей.

Вихідною інформацією при прогнозуванні є тимчасові ряди економічних показників, які дозволяють детально проаналізувати особливості розвитку конкретних сторін діяльності підприємства. В умовах інноваційного розвитку часто відсутня ретроспективна інформація. Тому ідея екстраполяції, тобто поширення на майбутнє зв'язків і співвідношень, що діють у цей час, не завжди можлива в таких умовах розвитку. Це пов'язано з тим, що в майбутньому може не бути тих тенденцій, які існують у цей час. Тому в якості вихідної інформації виступають оцінки експертів, які є основним інформаційним джерелом розробки стратегій.

При побудові прогнозів на основі експертних оцінок необхідно насамперед чітко сформулювати мета прогнозу, потім обґрунтувати час його здійснення,

сформулювати групу експертів, розробити методику оцінки суджень експертів а також дати правильну оцінку отриманих результатів.

Іншим, широко використовуваним методом прогнозування є методи моделювання. Останнім часом найбільше поширення одержали імовірнісні методи прогнозування. Виникаюча тут проблема – це оцінка точності прогнозів та його вірогідності. Практика свідчить, що окремі параметри економічних процесів часто задаються у вигляді деяких норм. Тоді найбільш ефективним є використання нормативних методів прогнозування. При цьому виходять із того, що окремі параметри якогось процесу задаються у вигляді нормативів. Тому треба погодити між собою ці нормативи й майбутній стан підприємства. У цьому випадку зв'язок і послідовність подій розглядається в напрямку від майбутнього до сьогодення.

Планування економічного розвитку – це багатограний процес. Він охоплює різні сторони діяльності підприємства, описати які тільки одним методом прогнозування неможливо. Тому для підвищення ефективності розробки економічних стратегій розвитку підприємства необхідно використовувати розумну комбінацію розглянутих методів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Ястремська О. М.** Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади: Наукове видання. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2004. – 472 с.
2. **Горелов С.** Математические методы в прогнозировании. – М.: Прогресс, 1993. – 320 с.
3. **Шибалкин О. Ю.** Проблемы и методы построения сценариев социально-экономического развития. – М.: Наука, 1992. – 176 с.